

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 7470/23

לפני :
כבוד השופט נ' סולברג
כבוד השופטת י' וילנר
כבוד השופט ע' גרוסקופף

העותר : עו"ד מאיר הלר

נ ג ד

המשיבים :
1. שרת התחבורה
2. שר הביטחון
3. ממשלת ישראל
4. אל-על נתיבי אויר לישראל בע"מ

עתירה למתן צו על-תנאי; ובקשה בהולה למתן צו ארעי
וצו ביניים

בשם העותר : עו"ד מאיר הלר; עו"ד יום טוב בלק; עו"ד נעם
אלפרון

בשם המשיבים 1-3 : עו"ד מוריה פרימן; עו"ד קובי עבדי

בשם המשיבה 4 : עו"ד דוד תדמור; עו"ד עדי ויצמן; עו"ד עידן ארנון

פסק-דין

השופט נ' סולברג:

1. עתירה להורות למשיבים 1-3 ליתן טעם מדוע לא יעשו שימוש בסמכויותיהם במצב החירום המלחמתי שהמדינה נתונה בו, ויורו על הפעלה מלאה של טיסות חברת אל-על בשבתות, לצורך הבאה מקסימלית של מטענים לישראל ושל תושבי ישראל המבקשים לשוב ארצה.

2. בעתירה נטען על הדחיפות והנחיצות שבהפעלת טיסות בשבת על-ידי חברת אל-על, כשבטעיה של המלחמה, ביטלו מרבית חברות התעופה הזרות את טיסותיהן לישראל וממנה, וכשפנייתה של שרת התחבורה לחברות אל-על, ישראייר וארקיע, "להפעיל את חברות התעופה במהלך כל ימות השבוע, כולל ביום שבת... כחלק מהמאמץ הלאומי", לא

הועילה. בעתירה פורטו הצרכים הדחופים לעת הקודרת הזאת, בכללם, הבאת חיילים השוהים בחו"ל, ציוד בטחוני, ובני משפחותיהם של ניצולים, חטופים, פצועים והרוגים. קיים אפוא צורך חיוני, כך נטען בעתירה, בהפעלת 'מניית זהב' שיש למדינת ישראל באל-על. 'מניית זהב' זו, היא 'מניית מדינה מיוחדת', הזכויות הצמודות לה, מפורטות בסעיף 8.1 לתקנון חברת אל-על, שמזה שנים רבות שוב איננה חברה ממשלתית, אלא חברה ציבורית שמניותיה נסחרות בבורסה לניירות ערך.

3. בתגובתם טוענים המשיבים 1-3 על כך שהעותר לא טרח למצות הליכים תחילה, בטרם הגשת עתירתו לבית משפט זה; העתירה נעדרת ביסוס עובדתי מספק, ונסמכת בעיקרה על כתבות עיתונאיות, באופן שאינו עומד בדרישה להצגת תשתית עובדתית קונקרטית, סדורה ומפורטת בעתירות לבג"ץ. העותר לא הצביע על אדם כלשהו המבקש לחזור לישראל, אשר פנה למשרד החוץ, או לרשות אחרת, ונתקל בקושי של העדר אפשרות לחזור ארצה. גם המשיבה 4 טענה על החיפזון שבהגשת העתירה, "כלאחר-יד", לטענתה, מבלי לברר את מצב הדברים לאשורו, תוך הסתפקות באמירות כלליות וציטוטים מן התקשורת. נתבקשה תגובה הולמת לכך, גם במישור פסיקת ההוצאות.

4. בנסיבות השעה הדוחקת והכואבת, לא ראיתי לנכון להסתפק בעילות הסף, הגם שנמצא בהן ממש, והעדפתי להידרש גם לגוף העניין. על פני הדברים, נתונים שבאו לידי ביטוי בתגובות, בכללם ירידה הדרגתית בביקוש לטיסות נכנסות, הניחו את הדעת. יחד עם זאת, בהחלטה מיום 18.10.2023 ביקשתי להגיש הודעת עדכון, כדי לוודא שהמגמה נמשכת, ונמצא שאכן כך.

5. ביום כ"ב בתשרי התשפ"ד (שמחת תורה), 7.10.2023, החלה מתקפת טרור רצחנית מרצועת עזה. מחבלים חדרו לבסיסי צה"ל וליישובים בדרום הארץ, מהיבשה מהאוויר ומהים. אלפי רקטות נורו לעבר שטח מדינת ישראל. כוחות הביטחון פועלים בעצימות גבוהה מאד לשמירה על שלום הציבור וביטחונם.

6. שרת התחבורה פנתה אל מנכ"לית אל-על וביקשה להפעיל את חברת התעופה במהלך כל ימות השבוע, כולל שבת. 4 טיסות נוסעים של אל-על אכן נחתו בנתב"ג בשבת, בסוף שבוע הלחימה הראשון. למקרא התגובות לעתירה, ניתן היה להשתכנע, כי צרכי מערכת הביטחון, ביחס להטסת מטענים וכוחות מילואים, קיבלו מענה עד כה, והצפי הוא שיוסיפו לקבל מענה הולם באמצעות הכלים העומדים לרשות מערכת הביטחון. לעת הזאת, לא ראו גורמי הממשלה צורך בהפעלה מלאה של אל-על בשבת. נתונים שהובאו בתגובה לעתירה, אכן מבססים גישה זו. המשיבים 1-3 ציינו בתגובתם,

כי מאז פרוץ המלחמה, עוסקת הממשלה בהבטחת רציפות התעופה, וכך הגיעו ארצה, דרך נתב"ג, עד יום 16.10.2023, למעלה מ-190,000 נוסעים בטיסות בינלאומיות מעשרות יעדים בעולם. ביום 16.10.2023 נחתו בנתב"ג כ-104 טיסות. להלן, בטבלה, נתונים שהובאו בתגובה לעתירה ומהם ניתן לראות ירידה הדרגתית באחוזי התפוסה במטוסים, ללמדנו על מגמת ירידה בביקוש לטיסות ארצה. המענה לצורך בהשבת ישראלים ארצה, על פני הדברים, אכן מספק לעת הזאת.

תאריך	מס' נוסעים נכנסים	מס' טיסות	מס' חברות תעופה	תפוסה
7.10.23	23,127	125	41	90%
8.10.23	24,634	142	34	86%
9.10.23	29,496	182	34	82%
10.10.23	25,082	166	38	76%
11.10.23	22,219	147	30	79%
12.10.23	20,400	155	34	71%
13.10.23	16,322	135	35	66%
14.10.23	3,827	65	33	33%
15.10.23	12,524	112	32	60%
16.10.23	13,500	124	29	57%

7. מן הראוי לציין, לפי האמור בתגובתה של אל-על, כי ביום 17.10.2023 היו כ-21,000 מושבים זמינים בטיסות אל-על לשבוע שלאחר מכן, מתוכם כ-15,000 מקומות בטיסות אל-על נכנסות, וכ-6,000 מקומות בטיסות יוצאות.

8. בהודעת העדכון נמסר, כי מאז יום 17.10.2023 הגיעו לישראל (דרך נתב"ג) עוד 45,606 נוסעים בטיסות בינלאומיות; בסך הכל, מאז תחילת המלחמה הגיעו ארצה יותר מ-248,600 נוסעים. להלן טבלת המשך לטבלה הנ"ל, ללמדנו על המשך המגמה.

תאריך	מס' נוסעים נכנסים	מס' טיסות נכנסות	מס' חברות תעופה	תפוסה
17.10.23	11,963	102	19	61%
18.10.23	9,639	79	17	64%
19.10.23	10,412	79	14	68%
20.10.23	8,540	80	11	57%
21.10.23	1,127	16	11	48%
22.10.23	7,641	63	14	61%
23.10.23	8,247	64	10	66%

9. אכן, אחוזי התפוסה במטוסים המגיעים לישראל, אינם גבוהים, ישנם מקומות פנויים בטיסות המגיעות ארצה, וזאת גם בימים שבהם נרשמה ירידה מסויימת במספר הטיסות הנוחתות בישראל.

10. עוד נמסר בתגובות לעתירה על כך שמתחילת הלחימה ועד יום 16.10.2023 הוסיפו חברות התעופה הישראליות (אל-על, ארקיע וישראיר) כ-250 טיסות מעבר ללוח הטיסות הרגיל שלהם, ליעדים שונים בעולם. משרד החוץ פעל ומוסיף לפעול עם גורמי התעופה הרלבנטיים לסייע בשימור רציפות התחבורה האווירית לישראל וממנה; במישור הדיפלומטי מול המדינות הרלבנטיות, ובמגעים עם חברות התעופה הזרות. האגף הקונסולרי במשרד החוץ פרסם ביום 9.10.2023 סקר לטובת ישראלים השוהים בחו"ל ומבקשים לשוב ארצה. מעל 10,000 איש מילאו את הסקר. במקביל פנו ישראלים רבים לנציגויות ישראל ברחבי העולם, ולהם ניתן מענה באמצעות הקונסולים בנציגויות, לגבי מצאי הטיסות, על סמך מידע מנתב"ג, וניתן גם סיוע בהרשמה לטיסות.

11. נכון ליום 17.10.2023 בשעה 14:30 ידוע היה על כ-1,000 ישראלים המעוניינים לשוב ארצה, מרביתם מודעים לטיסות האפשריות העומדות לרשותם. הרשימה הולכת ומצטמצמת במהירות.

12. אל-על הודיעה עוד בתגובתה, כי עשתה ותמשיך לעשות כל מאמץ לסייע למדינה ולציבור בישראל. 794 טיסות בוצעו במהלך ימי הלחימה, עליהן נוספו 100 טיסות חילוץ מיוחדות. גם בשבת, מטעמים של פיקוח נפש, הופעלו כאמור 4 טיסות חילוץ מיוחדות ללא תשלום. 85,000 ישראלים הושבו כך הביתה, בכללם אנשים מילואים רבים; כך גם הוטס ציוד חיוני ללחימה, כ-100 טון משקלו. כל זאת עד ליום 17.10.2023. בהמשך, נכון למועד הכנת תגובת אל-על בעקבות החלטתי מיום 18.10.2023, נמסר על למעלה מ-23,000 מושבים זמינים ליעדים שונים בעולם ומהם לישראל (בשבוע שבין 23.10.2023 עד 29.10.2023), מתוכם 9,088 מושבים זמינים בטיסות מנתב"ג, ו-14,024 מושבים זמינים בטיסות לנתב"ג. שיעור התפוסה בטיסות אל-על הנכנסות מיום 18.10.2023 עד יום 22.10.2023, עמד על כ-73%. מגמת הירידה בכניסת הנוסעים לישראל נמשכת, וכך גם שיעור התפוסה בטיסות נכנסות של יתר חברות התעופה הפעילות, העומד על כ-39% בלבד.

13. בתגובתה פירטה אל-על עוד שורה ארוכה של צעדים שנקטה בהם בשעה הקשה שהמדינה נתונה בה. ככלל, למעלה מארבעה עשורים אל-על אינה טסה בשבת ובחג, וזו מדיניות המגובה על-ידי המדינה, ומוכרת בחקיקה. מכל מקום, וזה העיקר לצורך העתירה הנדונה – אל-על פעלה ותוסיף לפעול גם בשבת, במצב של פיקוח נפש. לעת

הזאת, אין צורך בהפעלת סמכויות בהתבסס על אותה 'מניית מדינה מיוחדת', לא למתן מענה לצורך בטחוני, ולא לכל צורך אחר. אל-על מוסיפה לעמוד בקשר עם כלל גורמי המדינה וחברות אזרחיות הרתומות למאמץ המלחמתי, כדי לוודא אל-נכון את צרכי ההטסה; ומתגברת, ותוסיף לתגבר את טיסותיה, לפי הצורך, ליעדים שיצריכו מתן מענה יחודי.

14. אשר על כן, על סמך התשתית העובדתית והטיעונים שהובאו בתגובות לעתירה, וכן גם בהודעת העידכון, לא נמצאה הצדקה להורות כפי שנתבקשנו בעתירה. אציע אפוא לחברי לדחותה, ובצוק העיתים לעשות כן בלי צו להוצאות.

ש ו פ ט

השופטת י' וילנר:

אני מסכימה.

ש ו פ ט

השופט ע' גרוסקופף:

אני מסכים.

ש ו פ ט

לפיכך הוחלט כאמור בפסק הדין של השופט נעם סולברג.

ניתן היום, י"ד בחשון התשפ"ד (29.10.2023).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט